

Legendarni Franček

Naprošen, da ob tragičnem odhodu največjega plezalca našega časa napišem nekaj o njem, stojim pred eno najtežjih nalog. Kako opisati človeka, ki je svoje življenje živel na tako poseben način, mnogim povsem nerazumljiv? In je v svojem delovanju dosegel raven, ki ostaja nedosegljiva številnim, ki prav tako posvečajo svoja življenja stenam in plezanju?

Slovenska smer
v Grandes Jorasses
leta 1977

Foto: Vanja Matijevec

Njegovi vzponi, njih število in še posebej njihova težavnost govorijo sami zase! Uvrščajo ga v sam vrh med nesmrtno legende svetovnega alpinizma! Kdor si želi spoznati Frančka поблиže, se mora spoprijeti s katero od njegovih smeri, pa bo zvedel več o njem, kakor iz vseh opisov in literature.

Sam sem se srečal z njim prvič poleti 1977 v divjem alpinističnem kampu "za britofom" v Chamonixu. Z Zvoncem (Zvone Andrejčič) sem bil zmenjen za plezanje v Jorasses, a je zbolel. K sreči je bil tu prijatelj Lado (Vidmar), s katerim sem že tudi občasno plezal. Načrtoval sem novo smer v sredini stene, kjer za čuda ni poskusil še nihče.

Pa zagledam Frančka pred šotorom, ki brusi cepin in si ogleduje fotografijo z vrisano smerjo. Točno tam, kot si jo zamišljam tudi sam. "Hej, vidim, da imaš isto idejo kot jaz! A gremo skupaj?" "Za ka pa ne?!" se nasmehne Franček in smo zmenjeni.

Večer nas najde že na poti na Leshaux, kjer si pripravimo skromno večerjo. V steni ne bo ne časa in najbrž tudi ne možnosti, da bi si pripravili kar koli. Ko se zmrači, se odpravimo pod steno. Navajeni smo plezanja ponoči, do jutra moramo biti čim višje, da imajo ledeni izstrelki, ki jih s prvim soncem rob stene pošlje v globino, čim manj moči. Plezali bomo v dveh navezah, da bi bili hitrejši.

V soju baterijskih svetilk se dereze in cepini zagrižejo v strmino. Hitro pridobivamo višino. Nekje v sredini stene, na stojišču, Juša (Jože Zupan) zadene kos ledu ali kamen v glavo! V čeladi zazija za pest velika luknja, tako močan je bil udarec. Juš je nekaj časa omamljen kot boksar, a si kar hitro opomore. Na opozorilo Frančku, naj si uredi stojišče, dokler si Juš ne opomore, zaslišimo prepevanje: "Obupat pa nikol, ti hojladri-jadro ..." Tudi to je Franček!

Z dnem smo že na zadnjem ledišču pod vršnimi skalami. Led je zbrušen in zglajen, pogled mimo derez neovirano zdrzne več kot tisoč metrov v globino. Led je vse tanjši, iz njega štrlijo drobni vršički skal. Franček si sname dereze in pleše po teh drobnih stopih proti skalam. Ko jih doseže, si pošteno oddahnem.

Čez dve leti se s Frančkom srečava ponovno, tokrat na odpravi Everest 79, ko vsak opravi vse, kar lahko, da vrh dosežejo Nejc Zaplotnik, Andrej Štremfelj, Stane Belak - Šrauf, Stipe Božič in Ang Phu.

Spet mineta dve leti in spet sva skupaj na veliki odpravi. Tokrat v južno steno Lotseja. Odprava si je zadala cilj preplezati enega največjih izzivov tistega časa. Smer v osrčju stene naravnost proti vrhu! Po dveh mesecih boja z vsakodnevnim sneženjem, plazovi, mrazom in strmino smo tik pod vrhom. Dva dneva lepega vremena bi potrebovali za varen vzpon iz zadnjega tabora na vrh. Noče jih biti!

S Frančkom sva zadnja naveza v steni. Plezava dve etapi na dan, da bi čim prej dosegla izhodiščno točko za naskok na vrh, tabor VI v zavetju velike opasti. Ves čas naju spremljajo spomini in slike prejšnjih vzponov. Na taboru V sva bila na tem, da se zaduši. Ko sva se namestila v šotor in sva začela taliti sneg za nujno pijačo, je šotor zasul plaz. Kuhalnik počasi

ugasne. Franček ga poskuša prižgati, a mu ne uspeva. Slabo se počutim in ko spoznam, da nama zmanjkuje zraka, poskušam odstraniti sneg nad vhodom v šotor. Kopljem in kopljem, potem pa me zmanjka. Franček plane mimo mene in z zadnjimi močmi prebije nanešeni sneg. Rešil mi je življenje. Dihava kot novorojenčka, na počitek in spanje pozabiva.

Tokrat se pri spet zasutem šotoru ustaviva le toliko, da si oprtava vsak še eno jeklenko za jutri in v prelepem popoldnevu odplezava do malega šotorčka najvišje v steni. Franček si ogleduje možnosti za nadaljevanje, sam pa pripravljam opremo za jutrišnji vzpon in poskušam natopiti čim več snega za pijačo, ki jo bova vzela s seboj. Z mrakom, ko izveva, da se bo slabo vreme nadaljevalo tudi jutri, se odločiva za poskus z dolgo prečnico doseči rob stene.

Jutro naju ujame že v prvih raztežajih. Kmalu se pripodijo megle in spet sneži. Jeklenki sta prazni že po nekaj urah, vrževa ju v globino. Strmina je vse večja in snega je vse več. Plezanje iz zastruga v zastrug krade čas in počasi že obupujeva. Potem se megla za hip razkadi in rob grebena se pokaže v dosegu roke. Franček hitro pleza na vrh zastruga, kjer hoče v skalah urediti varno varovališče. Preden jih doseže, se zastrug pod njim podre in zgrmi v naslednjo globel. Sila padca me odrta s stojišča in medtem ko z eno roko zadržujem padec, s cepinom v drugi priletim v nasprotno steno. Vrv se zažre v rob zastruga in Franček spet pleza proti skalam. Ko jih doseže, si oddahnem. Prečim proti zastrugu, ki vodi do njega, ko pobočje pod menoj izgine v globino. Spet poletim skozi zrak in pristanem v nasprotni steni. Vrvi, ki je globoko zarezana v sneg, ne morava osvoboditi drugače, kot da se razvežem, Franček potegne vrv do sebe in mi jo spet spusti. Ko je procedura uspešno speljana, se počasi lahko pridružim prijatelju na stojišču. Rob grebena je manj kot raztežaj od naju! Ko Franček opravi še z njim, preudarjava kako naprej. Franček pravi, da bo šel on nazaj po poti, po kateri sva prišla! Mene je groza ob sami misli na to, jaz bi raje tvegala sestop v Western Cym in čez Everestov ledeni slap. Frančkove mnogoletne izkušnje, tudi s plezanjem smeri navzdol, me končno prepričajo. Mislim, da mi je s tem že drugič rešil življenje v tej steni!

Prihaja noč in zdaj je pomembno zgolj to, da se niti za hip ne ustaviva. Ob brlečih baterijskih lučkah počasi tipava navzdol, po sledeh, ki sva jih pustila gor grede. Na pomoč nama pride še luna, ki razsuje svetlobo po bleščečih belih prtiš. Še spust po vrvi, ki je dva metra prekratka, da bi dosegel z nogami sneg, kar pomeni, da ali se spustim in upam na mehak pristanek ali pa moram zanihati, za kar pravzaprav nimam moči. Spustim se in pristanem v pernici. Frančku vpijem, naj se spusti malo bolj desno. Posluša in s koncem vrvi se dotakne snega. Po triindvajsetih urah, ko se na štirici zavalim v naročje Nuruju in Nimi, ki naju čakata s čajem, je odisejada končana.

Zdaj je odšel, za vedno. Vendar tako kot vsi velikani v zgodovini ostaja z nami v svojih dejanjih, spominih, anekdotah in legendah. Ker je bil legendaren! ●

Plezanje iz zastruga v zastrug krade čas in počasi že obupujeva.

Foto: Vanja Matijevac

V steni Lotseja Foto: Vanja Matijevac